

## ZUSAMMENFASSUNG

KRSTE PETKO MISIRKOV UND DIE UKRAINE

Streltschuk N. (Tscherniwzi)

Im Artikel ist das Leben und die Tätigkeit Krste Petko Misirkov (1874-1926), des bekannten makedonischen Wissenschaftlers und Politiker, des Gründers der gegenwärtigen makedonischen Sprache, des Autors der zahlreichen Artikeln in der Geschichte der Slawen, des Gründers der makedonischen Gesellschaft in Odessa untersucht. Den grossen Teil seines eigenen Lebens verbrachte er in der Ukraine und in Moldau.

## РЕЗЮМЕ

КРСТЕ ПЕТКО МИСИРКОВ И УКРАИНА

Стрельчук Н. (Черновцы)

В статье рассмотрено жизнь и деятельность Крсте Петко Мисиркова (1874-1926), известного македонского слависта и национального деятеля, основоположника современного македонского языка, автора многочисленных статей по истории славян, основателя македонского общества в Одессе. Большую часть своей жизни К. Мисирков прожил на Украине и в Молдове.

## НАРОСТАННЯ СЛОВАЦЬКОГО АВТОНОМІСТСЬКОГО РУХУ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ В 20-х рр. ХХ ст.

### ШНИЦЕР І.О. (Ужгород)

Істотно вплинувши на нову розстановку сил в Центральній Європі, розпад Чехословаччини ще довгі роки буде залишатися темою для численних історичних дискусій. Провідні історики намагаючись об'єктивно визначити причини, що зумовили розпад цієї держави, звертають свою увагу перш за все на чехо-словацькі відносини в 1918-1938 рр., оскільки саме тоді зав'язався вузол тих протиріч та проблем, які червоною ниткою пройшли через усе існування Чехословаччини, аби врешті-решт відіграти вирішальну роль у її розпаді.

У 1918 р. на руїнах Габсбурзької монархії виникла Чехословацька республіка. Ідеологічною основою нової держави стала теорія «єдиної чехословацької нації», або так званого «чехословакізму», основні положення якої в загальних рисах були сформульовані Т. Масариком і Е. Бенешом. Автори цієї теорії, ігноруючи факт окремого існування, розглядали чеський і словацький народи, як дві вітки єдиного «чехословацького» народу.[1] Існування теорії

«чехословакізму» спричинювалося потребою чехів у словаках для протистояння численній німецькій меншині в республіці, та відданням переваги словаками союзові з чехами політиці мадяризації. З точки зору офіційної влади, національного питання в Чехословаччині не існувало. Цей ідеологічний стереотип у вигляді «чехословакізму» активно культивувався в період між двома світовими війнами. Але він, звичайно, не відображав всього спектра життєвих реалій, які породжували напруженість у стосунках між двома «провідними» націями держави. Ця ідеологічна постановка по-різному сприймалась, як чехами, так і словаками. Чехів вона влаштувала найбільше. Словаки ж, хоча переважна їх частина примирилася, вже з перших років існування молодого держави розпочали вперту боротьбу за автономію, за визнання своєї національної самообутиності. Причини, які штовхали їх до цього, слід шукати у зростаючій навесні 1919 р. напрузі у чехо-словацьких відносинах. Прихід великої кількості чеських

урядовців на Словаччину та їх ставлення до місцевого населення, мала толерантність до католицьких традицій словацького народу, обмеження громадянських прав, складне економічне становище – все це разом призвело до надзвичайно складної ситуації на словацьких землях, про що неодноразово доповідав в парламенті перший міністр в справах Словаччини В. Шробар.[2] А британський посол в Празі Ц. Кослінг після своєї подорожі по Словаччині, писав: «На Словаччині чехи встановили адміністрацію, яка проявила себе, як жорстоку, а в багатьох випадках і бруталну надвладу, в результаті чого склалася небезпечна ситуація, та виникла політична група, що вимагає автономії і власного сейму».[3]

Цією політичною групою була Словацька людова партія, на чолі зі своїм незмінним лідером А. Глінкою. На перших порах, діяльність партії була спрямована на зміцнення автономного становища католицької церкви, її захисту від чеського «гусизма» та усунення служителів проугорської орієнтації. Водночас людаки відкидали теорію єдиної «чехословацької нації», як етнічну фікцію, і наперекір празькому централізму вимагали автономії Словаччини. При цьому вони спиралися на Пітсбурзьку угоду від 30 травня 1918 р., яку підписали представники чеських та словацьких організацій в США. Цю угоду чехословацькі лідери залишали або без уваги, або цілковито заперечували. В угоді ж, поряд із схваленням політичної програми, спрямованої на об'єднання чехів і словаків в самостійній державі, містилася вимога «власної адміністрації Словаччини, власного сейма, власних судів», і говорилося, що «словацька мова буде державною, адміністративною».[4]

Вперше А. Глінка ознайомився зі статтями Пітсбурзької угоди лише навесні 1919 р. Однак реалістично оцінюючи можливості Словаччини, невимагав її негайної та повної реалізації, а говорив лише про необхідність закріплення права Словаччини на автономію в конституції держави, та його реалізації тоді, коли на Словаччині буде достатня кількість добре підготовлених урядовців та спеціалістів.

Водночас слід зазначити, що автономістський рух мав підтримку таких країн, як Угорщина та Польща, які розглядали його, як фактор послаблення, а в перспективі і розпаду Чехословацької держави, до якої вони мали територіальні претензії. Головним репрезентантом угорських інтересів на Словаччині був Ф. Єглічка. Саме він, керуючись інтересами Угорщини, виступив ініціатором ідеї, аби

А. Глінка в серпні 1919 р. здійснив поїздку до Парижа на мирну конференцію, з метою привернути увагу світової громадськості до словацького питання. Більше того, Ф. Єглічка був автором остаточної редакції меморандума словацького народу мирній конференції під назвою «За мир в Центральній Європі». Меморандум містив вимогу, аби на словацьких землях був проведений плебісцит по питанню спільної держави з чехами. Зрозуміло, що станом на літо 1919 р. проведення такого плебісциду було не лише нереальним, але і небезпечним для молоді держави. В Парижі на делегацію людаків чекало розчарування, оскільки жодна з країн-учасниць, окрім Угорщини та Польщі, не виявила інтересу до словацького питання.[5] Сам А. Глінка, після повернення до Чехословаччини, був виключений зі словацького депутатського клубу і ув'язнений.

Наприкінці лютого 1920 р. тимчасові Національні збори ухвалили проект конституції Чехословаччини, яка вступила в дію 6 березня того ж року. В конституції 1920 р. питання автономії Словаччини взагалі нерозглядалося. Причин цьому було багато, але головною серед них була та, що депутати Словацької людової партії на той час самі визнавали, що Словаччина на автономію поки що не готова. Водночас вони заявили, що хоча й приймають централістську конституцію, але не відмовляються від автономії в майбутньому. Стосовно депутатів решти словацьких партій представлених в парламенті, то вони вважали автономію за питання далекого майбутнього, або відкидали її взагалі.

Заслугою нової конституції було те, що вона утверджувала в державі демократію, і тим самим гарантувала усім громадянам та народам Чехословацької республіки можливість вільного розвитку. Демократичний устрій Чехословаччини давав можливість для діяльності навіть тим силам, які були незгідні з її побудовою, тобто і Словацькій людовій партії (далі СЛП). З огляду на близькість і взаємне порозуміння чеської та словацької мов, Чехословаччина мала можливість уникнути мовних суперечок, від яких потерпала Австро-Угорщина. Тому, в культурному та мовному відношеннях, конституція надавала словакам необмежені можливості, і навіть самостійна словацька держава немогла б гарантувати їм більшого.

Однак, для будь-якого народу, можливість лише культурного розвитку є недостатньою, і з часом він починає вимагати політичної надбудови. Не були винятком і словаки. Тому було б розумним задуматись над запитанням, до якої міри конституція 1920 р. їм це гарантувала.

Нова конституція виходила з принципу єдиної держави. Ст. 3 встановлювала, що територія Чехословацької республіки творить єдине і неділимиме ціле (лише Підкарпатська Русь мала автономний статус), і що її кордони можуть бути змінені лише конституційним законом.[6] Таким чином, конституція не надавала права окремим народам відокремлюватись з частиною державної території від республіки, а спроба, чи навіть пропаганда цього, суворо каралися. Тобто, жоден словацький політик на практиці не міг вимагати для Словаччини власної державності, посиляючись при цьому на право народу на самовизначення. Стосовно можливості перебудови Чехословацької республіки в майбутньому на федералістських засадах, то вона не виключалася. Але без згоди чехів, вимагати цього Словаччина немогла, оскільки навіть голосів усіх словацьких депутатів було недостатньо, аби даний закон пройшов в парламенті. Можливо, саме усвідомлення факту, що без підтримки чеських депутатів, словацькі не зможуть провести в парламенті жоден потрібний їм закон, посилює на початку 20-тих рр. автономістський рух.[7]

18 квітня 1920 р. в Чехословаччині проходили вибори до парламенту. СЛП, не врахувавши, що основна увага та інтерес громадськості в цей час зосереджені на питаннях пов'язаних із земельною реформою, пішла на вибори під гаслами захисту католицької віри, залишивши на другому плані навіть питання автономії. Розраховуючи, що в переважно католицькій Словаччині перемаже, партія в результаті змушена була заспокоїтись з 235389 голосами та 12 мандатами. Чи не єдиним позитивним результатом виборів для СЛП було те, що отримавши новий депутатський мандат, вийшов на волю лідер партії А. Глінка. В цілому ж можна сказати, що СЛП на виборах 1920 р. зазнала поразки.[8]

Однак, на рубежі 1920-1921 рр. ситуація почала змінюватись. Причини цьому слід шукати в соціально-економічній області, а саме: земельна реформа не принесла очікуваних результатів, Чехословаччину охопила тимчасова економічна криза, а створення спільного чехо-словацького ринку мало негативні наслідки для словацької економіки, оскільки вона не витримувала конкуренції з чеською промисловістю. За таких обставин, СЛП почала видавати автономію Словаччини за оптимальне вирішення усіх соціально-економічних проблем. Тому не дивно, що ідея автономії ставала дедалі популярнішою на словацьких землях, а сам А. Глінка вже 9 листопада 1920 р. виголосив в парламенті: «Ми, словаки – маємо право на автономію.

Ми, словаки, стоїмо на засадах Пітсбурзької угоди ... і від неї за жодну ціну нікому і ніколи не поступимося».[9] Більше того, в резолюції комітету СЛП від 17 травня 1921 р. говорилося, що «партія розпочинає боротьбу за автономію». Влітку 1921 р. людаки представили на розгляд парламенту три конкретні законопроекти на автономію Словаччини, які незалежно один від одного виробили Ф. Юріга, Л. Лабай та В. Тука. Однак усі вони були для чеських партій не прийнятними, оскільки узаконення автономії ті розглядали, як перший крок в напрямку відокремлення Словаччини від республіки. Крім того, серед чеських депутатів існували побоювання, що після надання словакам автономії, цього ж почнуть вимагати і інші народні групи, що мешкали в Чехословаччині, і передусім німці. Тому й не дивно, що вони доклали усіх зусиль, аби жодний із законопроектів в парламенті не пройшов.[10]

1 січня 1923 р. на словацьких землях вступив у дію закон про жули від 1920 р. Згідно нього територія Словаччини поділялася на 6 жуп: братиславську, нітрянську, поважську, погонську, підатранську та кошицьку.[11] В кожній жупі створювалися місцеві представницькі органи влади, вибори до яких відбулися 30 вересня 1923 р. СЛП, яка перед виборами розгорнула велику передвиборчу кампанію, і не скупилася на популістські обіцянки, здобула 401300 голосів, за тим, що переможці виборів 1920 р. соціал-демократи лише 67500.[12] Успіх супроводжував СЛП і на парламентських виборах в листопаді 1925 р. На них партія здобула 489000 голосів до палати депутатів та 417206 – до сенату. Таким чином, із 23 депутатами та 12 сенаторами СЛП стала найсильнішою партією на Словаччині.[13]

27-28 листопада 1925 р. в Трнаві відбулася нарада депутатів і сенаторів від Глінкової словацької людової партії. Результатом цієї наради стало прийняття так званого Трнавського маніфесту. В першому пункті цього маніфесту говорилося, що партія й надалі «стоїть на позиції збереження Чехословацької республіки, в рамках якої словацькій країні належить автономія», далі вимагалось, аби словацька мова була офіційною службовою та навчальною мовою в державі. Взагалі даний маніфест мистив цілу низку конкретних вимог, таких як створення власного сейма, впровадження власного судочинства, поліції, зниження податків, підтримки і захисту словацької промисловості, створення самостійного поземельного уряду, лібералізація цензури, звільнення політв'язнів тощо.[14]. Більшість пунктів Трнавського маніфесту були спробою партії вирішити ті питання.

які найбільше хвилювали її виборців. Серед них, наприклад, питання необхідності зниження податків, які на Словаччині були майже на 50% вищими ніж на чеських землях, або створення самостійного поземельного уряду, що відповідало інтересам понад 50% словацьких селян, які як і раніше залишалися без землі.[15]

На нараді людацьких депутатів та сенаторів було узгоджено, що Трнавський маніфест є програмою максимум, однак у разі вступу до урядової коаліції, партія була готова піти на поступки, і задовільнитись поступовим введенням автономії. Для можливих переговорів була навіть створена спеціальна комісія на чолі з А. Глінкою.

В січні 1926 р. партія Глінки дістала вказівку з Риму «шукати способи домовитись з чеськими клерикалами про об'єднання зусиль, і про вступ в уряд з метою об'єднання позицій католицизму в Чехословаччині». А перед початком парламентської сесії прийшла ще одна вказівка з Риму домовитись з урядом, аби недопустити подальшої парцеляції церковних володінь і повернути вже відібрані землі. Парламентська фракція партії, розглянувши це питання, прийняла рішення, залишаючись в лояльній опозиції, підтримувати коаліцію, аби «очистити дорогу переговорам про вступ до уряду». Водночас для отримання великих поступок від уряду, партія Глінки невідмовлялася і від співпраці з німецькою парламентською опозицією.[16]

17 березня 1926 р. владна коаліція, через вихід аграріїв, розпалася. Це призвело до затяжної політичної кризи. Головним завданням нового прем'єра Й. Черного було щонайшвидше сформувати нову коаліцію. З цією метою він розпочав переговори з партією Глінки. Партії за вступ до коаліції були обіцяні крім міністерського портфелю і 600 місць в державній адміністрації, відстрочка парцеляції церковних земель на 25 років, та прискорення урегулювання поземельних відносин з угорською церквою. А. Глінка також домогся надання партії держзайму на 10 млн. крон і 4 млн. крон для підтримки Словацького національного банку. На цих умовах, парламентський клуб партії висловився за входження свого представника до уряду, але остаточне вирішення цього питання відкладалося до повернення зі США А. Глінки.[17]

У листопаді 1926 р. людаки голосували в парламенті за прийняття бюджету, обґрунтовуючи свою підтримку урядового блоку необхідністю «перенести поширення ідей комунізму». Прискоренню входження партії Глінки до владної коаліції сприяло і проведення реформи адміністративного управління, яку самі

людаки розцінювали, як перший крок в напрямку поступового впровадження автономії Словаччини. Так, згідно закону від 14 липня 1927 р. територія Чехословаччини поділялась на 4 області (землі): Чехію, Моравію та Сілезію, Словаччину, Підкарпатську Русь. На чолі кожної з них ставився земський президент, призначений урядом, а при ньому – земське представництво, третя частина якого також призначалася. Таким же чином створювалися і представництва в округах на чолі з окружним гетьманом. В компетенції органів місцевого самоуправління було доволі широке коло питань господарського, соціального та культурного життя.[18]

На початку 1927 р. партія Глінки зробила офіційну заяву про своє входження до урядової коаліції. За це словацькі клерикали отримали два другорядних міністерських портфелю, але так і не домоглись передачі в свої руки посади повноваженого міністра у справах Словаччини.[19] Входження до владної коаліції, наперекір проголошеним принципам, привело до того, що багато прибічників партії, що належали до трудових верств і вкладавали у вимогу автономії глибокий соціальний зміст, стали переходити в ряди комуністичної партії Падіння авторитету партії Глінки засвідчили і вибори до органів самоуправління, які проходили 2 грудня 1928 р. На них партія здобула 330000 голосів, що було на 168000 голосів менше, ніж на парламентських виборах 1925р.[20] Водночас в партії сформувалася опозиція, яка звинувачувала керівництво в недотриманні партійної програми, а також в тому, що партія занадто турбується про інтереси католицької церкви, залишаючи в стороні соціально-економічні потреби словацьких робітників і селян.

Опозиція, що сформувалася в партії в 1926-1929 рр., мала дві характерні риси: по-перше, вона через В.Туку мала зв'язки з іредентою в Угорщині, а по-друге, орієнтувалася на найреакційніші сили в Європі. Думки про фашистську автономну Словаччину, як альтернативу демократичній Чехословаччині, були пов'язані з діяльністю напіввійськової організації «Родобрана», яка на автономних правах входила в партію Глінки. В програмі «Родобрани» містилися вимоги перетворення «держави чехословаків в державу чехів і словаків» з словацькою автономією, збереженням католицьких традицій і «захисту словаків від пролетарського комунізму». Були встановлені тісні контакти між «Родобраною» і чеськими фашистами. Зокрема, вже влітку 1926 р. В. Тука уклав договір про участь «Родобрани» в підготовці фашистського перевороту, аби у випадку його

успішності, здобути для Словаччини автономію.[21] Як відомо, спроба державного перевороту зазнала невдачі, а відтак «Родобрана» змушена була припинити свою діяльність, так і не досягнувши своєї мети.

Однак лідери опозиції, зокрема В. Тука, користуючись депутатською недоторканістю, зуміли уникнути покарання і продовжили свою діяльність. Так, вже наприкінці 1927 р. в друкованому органі партії Глінки В. Тука надрукував програмну статтю під назвою «В десятому році Мартинської декларації». В ній він заявив про існування в Мартинській декларації від 30 жовтня 1918 р. особливої «таємної» статті, в якій обговорювався десятилітній «випробний» термін перебування Словаччини в складі чехословацької держави, по закінченню якого, за словами зберігається право самостійно вирішувати свою подальшу долю. В статті В. Тука погрожував, що термін наближається, і якщо Словаччина не отримає повної автономії, то настане «ваакум-юріс», тобто припинення дії попередніх угод і законів.[22] Статтю схвально зустріли в Угорщині, іредентські кола якої заявили, що «ваакум-юріс» на Словаччині триває з 1918 р.

24 січня 1928 р. питання статті В. Тука стало предметом дискусій в парламенті. І якщо депутати проурядових партій небажаючи розпаду коаліції де факто стали на його захист, то депутати опозиційних партій, зокрема І. Дерер, звинуватили В. Туку в державній зраді. Сам В. Тука під тиском однопартійців змушений був відмовитися від статті. Однак це не допомогло. 20 грудня 1928 р. В. Туку було позбавлено депутатської недоторканості, а на початку 1929 р. пред'явлено звинувачення в державній зраді. Судовий процес, що проходив в Братиславі з 29 липня по 5 жовтня 1929 р. визнав В. Туку винуватим, і засудив до п'ятнадцяти років позбавлення волі.[23]

Стосовно позиції партії Глінки, то вона з самого початку намагалася зобразити В. Туку невинною жертвою чеських інтриг, хоча насправді все знала про його антидержавну діяльність. Так, сам А. Глінка в листі товаришеві писав: «...з Тукою постійні афери мадяронські і зрадницькі державі. Не знаю, до яких пір зможемо його захищати».[24] Керівництво партії неодноразово пробувало припинити судовий процес, але безуспішно. В результаті, на знак протесту проти засудження свого члена, партія Глінки 8 жовтня 1929 р. офіційно заявила про свій вихід з владної коаліції.[25]

Передчасні парламентські вибори, що проходили 27 жовтня 1929 р., засвідчили падіння популярності партії Глінки на Словаччині, оскільки та отримала лише 403681 голосів.[26] Це було наслідком того, що перебуваючи при владі, людаки так і не зуміли виконати тих обіцянок, які щедро роздавали перед парламентськими виборами 1925 р. Також на результат виборів вплинув і скандал навколо члена партії В. Туки.

7 грудня 1929 р. Ф. Удржал сформував нову урядову коаліцію, в якій місце людаків посіли німецькі «активістські» партії. Більше того, при її формуванні, за ініціативи прем'єра, жодні переговори з партією Глінки не велись. Ситуацію, що склалася лідер партії коментував так: «Словаків з Праги виганяють, людову партію до влади не кличуть. Уряд формується в союзі з чужими елементами, як наприклад з німецькими партіями».[27] За таких обставин, партії Глінки не залишалось нічого іншого, як знову перейти до відкритої опозиції.

Отже, підсумовуючи вищенаведений матеріал можна сказати, що словацький автономістський рух зародився і розвивався безпосередньо на словацьких джерелах. Він був відображенням процесу подальшого розвитку і перетворення словацького етнічного народу, в народ політичний. Із цієї точки зору, автономістський рух був рухом історично цілком легітимним. Водночас існував цілий ряд об'єктивних причин, які значною мірою прискорили появу та надали йому певних характерних ознак. Ці причини впливали з існуючого в державі нерівноправ'я чехів і словаків, і передусім в політичному житті. Головним виразником ідей автономії на словацьких землях була Глінкова словацька людова партія. Сама по собі вона була консервативною, однак в 20-х рр. ХХ ст. перебувала ще в демократичних рамках. Про це свідчить зокрема те, що вона намагалася вирішити словацьке питання конституційним шляхом. Однак, небажання чеських політиків узаконити обіцяну ще в ході першої світової війни автономію, привело до того, що з другої половини 20-х рр. в партії сформувалася опозиція, яка була переконана, що лише національна революція є здатною вирішити проблему автономії. А тому, штовхала партію до крайніх правих поглядів, близьких до фашизму.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Лао К. Конституція домюнхенської Чехословацької республіки. – М., 1972. – С. 17.
2. Deak H. Cesta A. Hlinku do Paríža roku 1919 //A. Hlinka a jeho miesto v slovenských dejinách. – Bratislava, 1991. – S. 72.
3. Bobak J. Slováci ako za Uhorska //Narodny kalendar. 1999. – Martin, 1998. – S. 137.
4. Ванечек В. История государства и права Чехословакии. – М., 1981. – С. 423.
5. Deak L. Op. Cid. – S. 75.
6. Sobota E. Naše ustava, jak zni a jak ji mame Čisti. – Praha, 1936. – S. 32.
7. Rychlik J. Češi a Slováci ve 20. století. Česko-slovenske vzťahy 1914-1945. – Bratislava, 1997. – S. 102.
8. Ibid. – S. 103.
9. Magdolenova A. A. Hlinka pokračovateľ slovenských narodných snáh //A. Hlinka a jeho miesto v slovenských dejinách. – Bratislava, 1991. – S. 17.
10. Rychlik J. Op. Cid. – S. 107.
11. Drobny J. Slovenskou krajinou //Zlata kniha Slovenska. – Bratislava, 1929. – S. 145.
12. Rychlik J. Op. Cid. – S. 109.
13. Ročenka Československej republiky. – Praha, 1929. – S. 233.
14. Rychlik J. Op. Cid. – S. 10.
15. Дзюбко І. С. Розв'язання національного питання в Чехословаччині. – К., 1966. – С. 31.
16. Фирсов Е. Ф. Чехословакия. Консолидация сил буржуазии и становление механизма «общенациональной коалиции» //Политические системы в странах Центральной и Юго-Восточной Европы. 1917-1929 гг. – М., 1988. – С. 439.
17. Там же. – С. 450.
18. Мельникова И. Н. Классовая борьба в Чехословакии в 1924-1929 гг. – М., 1962. – С. 296.
19. Ročenka Československej republiky. – Praha, 1928. – S. 303.
20. Rychlik J. Op. Cid. – S. 113.
21. Ibid. – S. 114.
22. Фирсов Е. Ф. Вказана праця. – С. 458.
23. Vnuk F. Prvy politicky //Narodny kalendar. 1999. – Martin, 1998. – S. 161.
24. Мельникова И. Н. Вказана праця. – С. 406.
25. Rychlik J. Op. Cid. – S. 119.
26. Ročenka Československej republiky. – Praha, 1931. – S. 205.
27. Rychlik J. Op. Cid. – S. 120.

## ZUSAMMENFASUNG

## SLOVAKISCHEN AUTONOMISCHEN BEWEGUNG IN DER TSCHECHOSLOVAKISCHEN REPUBLIK IN 20-TEN JAREN

Schnizer I.O. (Ushhorod)

Im Artikel erforschet Autor das Problem der slovakischen autonomen Bewegung in der Tschechoslovakischen Republik, stellt Gesetzmäßigkeiten ihres Entstehens fest, zeigt die politische Kräfte, die in der Bewegung teilgenommen haben und analysiert ihre Tätigkeit in 20-ten Jaren.

## РЕЗЮМЕ

## НАРАСТАННЯ СЛОВАЦЬКОГО АВТОНОМІЧЕСЬКОГО ДВИЖЕННЯ В ЧЕХОСЛОВАКІЇ В 20-х гг. XX в.

Шницер І.Е. (Ужгород)

В статті досліджується проблема словацького автономіческого руху в першій ЧСР, уточнюються закономірності його появи, визначаються політичні сили, які брали участь у ньому, аналізується їх діяльність в 20-х гг. XX в.